

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ, ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ І
ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СВНЗ 18 ЕКОНОМІКА І ЦІНОУТВОРЕННЯ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ»

підготовки бакалаврів
напряму підготовки 6.140103 «Туризм»

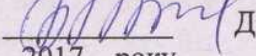
2017 – 2018 навчальний рік

Робоча програма «**Економіка і ціноутворення в галузі туризму**» для студентів
 напряму підготовки 6.140103 «Туризм»
 «28» серпня 2017 року - 10 с.

Розробники: Кусакова Ю. О., старший викладач кафедри міжнародної економіки, природних
 ресурсів і економічної теорії, к.е.н.

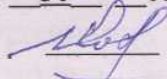
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів
 і економічної теорії

Протокол від “ 28 ” серпня 2017 р. № 1

Завідувач кафедри Д.І. Бабміндра
 “ 28 ” серпня 2017 року

Схвалено науково-методичною радою економічного факультету

Протокол від “ 30 ” серпня 2017 р. № 2

Голова НМР

І. І. Колобердянко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань 1401 Сфера обслуговування	за вибором <i>Цикл дисциплін</i>	
Розділів – 2	Напрямок підготовки 6.140103 «Туризм»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 108		4-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4,75	Рівень вищої освіти: <u>бакалаврський</u>	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні	
		16 год.	10 год.
		Самостійна робота	
		76 год.	94 год.
Вид контролю:			
		залік	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань в галузі економіки та управління підприємствами галузі туризму, засвоєння особливостей прояву економічних законів і закономірностей в економічній діяльності підприємств галузі туризму, застосування механізму ціноутворення для підприємств галузі туризму та придбання практичних навичок і прийомів економічного аналізу діяльності підприємств галузі туризму.

Завдання – зрозуміти економічні особливості туристичного продукту, оплати праці, формування основних і оборотних фондів в туристичній галузі; вивчити принципи ціноутворення та методи регулювання цін у сфері туризму.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- розкрити закономірності розвитку туристичної галузі;
- з'ясувати механізм дії економічних законів і механізм використання їх при ціноутворенні на турпродукт;
- з'ясувати роль економічних процесів у розвитку туристичної індустрії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- предмет, завдання курсу, економічні закони і категорії;
- порядок розрахунку валового туристичного продукту;
- умови ринкового ціноутворення та фактори, що впливають на них;
- характерні особливості забезпечення трудовими ресурсами туристичних підприємств;
- особливості ціноутворення на різних видах ринків;
- складові ціни і фактори, що впливають на неї;
- методи контролю і регулювання цін з боку держави;

вміти:

- користуватися спеціальною та науково-методичною літературою;
- розраховувати собівартість туристичного продукту та надавати пропозиції щодо керування витратами виробництва;
- оцінювати використання основних і оборотних фондів підприємства туристичної галузі;
- аналізувати фінансові результати діяльності туристичних підприємств.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ I. Економіка туристичної галузі

Тема 1. Основи економіки туризму

Тема 2. Туристський ринок як сфера прояву економічних відносин

Тема 3. Аналіз розвитку туристичної галузі у національній економіці

Розділ II. Економіка туристичних підприємств та ціноутворення

Тема 1. Туристичне підприємство у народногосподарському комплексі

Тема 2. Ресурси туристичного підприємства

Тема 3. Собівартість туристичного продукту

Тема 4. Ціна і ціноутворення в туризмі

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с/п	с.р.		л	с/п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розділ 1. Економіка туристичної галузі								
Тема 1. Основи економіки туризму	14	2	2	10	15	1	1	13
Тема 2. Туристський ринок як сфера прояву економічних відносин	14	2	2	10	15	1	1	13
Тема 3. Аналіз розвитку туристичної галузі у національній економіці	24	4	4	16	17	-	3	14
Разом за розділом 1	52	8	8	36	47	2	5	40
Розділ 2. Економіка туристичних підприємств та ціноутворення								
Тема 1. Регулювання туристичної діяльності в Україні	14	2	2	10	15	-	2	13
Тема 2. Ресурси туристичного підприємства	14	2	2	10	14	-	1	13
Тема 3. Собівартість туристичного продукту	14	2	2	10	16	1	1	14
Тема 4. Основні аспекти ціноутворення в туризмі	14	2	2	10	16	1	1	14
Разом за розділом 2	56	8	8	40	61	2	5	54
Усього годин	108	16	16	76	108	4	10	94

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д. ф.	з. ф.
1	Основи економіки туризму	2	1
2	Туристський ринок як сфера прояву економічних відносин	2	1
3	Аналіз розвитку туристичної галузі у національній економіці	4	-
4	Туристичне підприємство у народногосподарському комплексі	2	-
5	Ресурси туристичного підприємства	2	-
6	Собівартість туристичного продукту	2	1
7	Ціна і ціноутворення в туризмі	2	1
	Разом	16	4

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д. ф.	з. ф.
1.	Основи економіки туризму	2	1
2.	Туристський ринок як сфера прояву економічних відносин	2	1
3.	Аналіз розвитку туристичної галузі у національній економіці	4	3
4.	Туристичне підприємство у народногосподарському комплексі	2	2
5.	Ресурси туристичного підприємства	2	1
6.	Собівартість туристичного продукту	2	1
7.	Ціна і ціноутворення в туризмі	2	1
	Разом	16	10

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д. ф.	з. ф.
1	Сутність та економічний зміст економіки туризму Самостійне опрацювання теоретичних питань: <ul style="list-style-type: none"> • Передумови виникнення й розвитку туризму. • Туристичний бізнес як економіко-технологічна система. • Сучасний стан та перспективи розвитку туристичного бізнесу в Україні. 	10	13
2	Туристський ринок як сфера прояву економічних відносин Самостійне опрацювання теоретичних питань: <ul style="list-style-type: none"> • Територіальні структури туристичного ринку. • Умови та можливості виходу на туристичний ринок. 	10	13
3	Аналіз розвитку туристичної галузі у національній економіці Самостійне проведення аналізу за варіантами: <ul style="list-style-type: none"> • Аналіз розвитку туристичної галузі регіонів України. 	16	14
4	Регулювання туристичної діяльності в Україні Самостійне опрацювання теоретичних питань: <ul style="list-style-type: none"> • Державне й договірне регулювання оплати праці. • Стратегія економічного управління прибутком підприємств. • Економічне управління формуванням і розподілом прибутку підприємств. 	10	13
5	Ресурси туристичного підприємства Самостійне опрацювання теоретичних питань: <ul style="list-style-type: none"> • Нематеріальні активи: особливості, склад, джерела придбання, амортизація. • Аналіз стану й ефективності використання основних та оборотних фондів на туристичних підприємствах. • Лізинг, його економічна сутність. Переваги використання лізингу в туризмі. 	10	13
6	Собівартість туристичного продукту Самостійне опрацювання теоретичних питань: <ul style="list-style-type: none"> • Сутність і структура витрат на формування та реалізацію турпродукту. • Планування витрат туристичних підприємств. • Сутність світової ціни. Використання трансфертних цін. 	10	14
7	Основні аспекти ціноутворення в туризмі Самостійне опрацювання теоретичних питань:	10	14

	<ul style="list-style-type: none"> • Вибір методу ціноутворення на окремий товар. • Розрахунок ціни на основі розрахунку точки беззбитковості. • Організація державного контролю за цінами. 		
	Разом	76	94

8. Види контролю і система накопичення балів

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Виконання практичних завдань	8	2	16
2	Відповідь на теоретичне питання з обґрунтуванням та прикладами на семінарському занятті / Розв'язання задачі з поясненням та висновками на практичному занятті / Активна участь в обговоренні проблемних питань та доповнення на практичному занятті	8	3	24
3	Вирішення самостійної контрольної задачі за результатами вивчення матеріалу Змістового модуля 1 (проводиться по завершенню вивчення Темі 3)	1	10	10
4	Контрольне тестування за результатами вивчення матеріалу Змістового модуля 1 (проводиться по завершенню вивчення Темі 3 в електронному вигляді)	1	5	5
6	Контрольне тестування за результатами вивчення матеріалу Змістового модуля 2 (проводиться по завершенню вивчення Темі 4 в електронному вигляді)	1	5	5
7	Екзамен. Контрольне опитування та тестування за вивченим матеріалом курсу за розділами 1, 2 (проводиться по завершенню вивчення курсу в письмовому вигляді)	1	40	40
Усього		20		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ

- **Виконання практичних завдань** оцінюється за такою шкалою:
 - **максимальна оцінка (2 бали):** всі завдання повністю виконані без помилок, завдання здано вчасно;
 - **мінімальна оцінка (0 – 1 бал):** виконано не більше 30 % всіх завдань, завдання здано із суттєвим запізненням.
- **Відповідь на теоретичне питання** оцінюється за такою шкалою:
 - **максимальна оцінка (3 бали):** питання повністю розкрито, обґрунтовано основні моменти, наведено приклади; відповідає виявленню студентом всебічного системного і глибокого знання програмного матеріалу; чіткому володінню понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, передбаченою програмою дисципліни; виявленню творчих здібностей в розумінні, викладі та використанні навчально-програмного матеріалу;
 - **оцінка 2 бали:** питання розкрито не повністю, обґрунтовано не всі ключові моменти, приклади не наведені; відповідає виявленню знань основного програмного матеріалу; засвоєнню інформації в межах лекційного курсу; володінню необхідними методами, методиками та інструментами, передбаченими програмою; вмінню використовувати їх для вирішення типових ситуацій, припускаючи окремих незначних помилок;
 - **мінімальна оцінка (0 – 1 бал):** питання не розкрито, або студент не зумів самостійно представити матеріал без опори на текст, ключові моменти не обґрунтовані, приклади не наведені; відповідає виявленню значних прогалин у знаннях основного програмного матеріалу; не досить упевненому володінню окремими поняттями, методиками та

інструментами, про що свідчать принципові помилки під час їх використання.

- **Вирішення задачі** оцінюється за такою шкалою:
 - **максимальна оцінка (3 бали)**: задача правильно та повністю вирішена, пояснено основні поняття, зроблено влучні висновки;
 - **оцінка 2 бали**: задача правильно вирішена або студент обрав вірний хід вирішення задачі, пояснено не всі основні поняття, висновки не зроблено;
 - **мінімальна оцінка (0 – 1 бал)**: задача вирішена не правильно або студент обрав не вірний хід вирішення задачі, основні поняття не пояснено, висновки не зроблено;
 - **Активна участь на практичному занятті** оцінюється за такою шкалою:
 - **максимальна оцінка (3 бали)**: студент протягом всього заняття активно бере участь в обговоренні, робить 3 і більше суттєвих доповнень, наводить власні приклади;
 - **оцінка 2 бали**: студент протягом заняття активно бере участь в обговоренні, робить 1-2 суттєвих доповнення, наводить власні приклади;
 - **мінімальна оцінка (0 – 1 бал)**: студент протягом заняття робить 1 суттєве доповнення, власні приклади не наводить;
 - **Вирішення самостійної контрольної задачі за результатами вивчення матеріалу**
- Змістового модуля 1** оцінюється за такою шкалою:
- **максимальна оцінка (9-10 балів)**: задача правильно та повністю самостійно вирішена, графічно проілюстрована, виявлено причини отриманої динаміки, зроблено влучні висновки та пропозиції щодо подолання кризи або підтримання позитивного розвитку;
 - **оцінка 6-8 балів**: задача правильно вирішена із незначною зовнішньою допомогою, у графіках виявлено незначні помилки, виявлено не всі причини отриманої динаміки, висновки та пропозиції щодо подолання кризи або підтримання позитивного розвитку зроблено не повністю;
 - **оцінка 3-5 балів**: задача вирішена не повністю, у графіках виявлено суттєві помилки, причини отриманої динаміки не встановлено, висновки та пропозиції щодо подолання кризи або підтримання позитивного розвитку зроблено не повністю;
 - **мінімальна оцінка (0 – 2 бали)**: задача вирішена не правильно, графіки не побудовано, причини отриманої динаміки не встановлено, висновки та пропозиції щодо подолання кризи або підтримання позитивного розвитку не зроблено або зроблено в корні не вірно;
- **Контрольне тестування**

Контрольне тестування проводиться за підсумками вивчення Змістового модуля 1 та Змістового модуля 2. Максимальна оцінка, яку студент може отримати, складає 5 балів (10 тестових завдань, тест містить 4 відповіді, одна з яких є вірною. За правильну відповідь на одне запитання студент отримує 0,5 бали, таким чином, відповівши вірно на всі запитання студент може отримати 5 балів).
 - **Екзамен**

Максимальна оцінка, яку студент може отримати за виконання екзаменаційної роботи, складає 40 балів. Екзаменаційна робота містить два теоретичні питання, тестові завдання, завдання на розуміння та визначення категорій, задачу або ситуаційну вправу, кожен вид робіт оцінюється у 4 бали.

Результат виконання студентом кожного теоретичного завдання оцінюється за такою шкалою:

 - **максимальна оцінка (7-8 балів)**: студент правильно відповів на теоретичне питання;
 - **5-6 балів**: студент дав не повну відповідь **без суттєвих помилок** або з незначними помилками;
 - **3-4 бали**: студент отримує у випадку, якщо він відповідає не менше ніж на 30 % питання, зокрема знає тільки визначення понять та в загальних рисах може відповісти на поставлене запитання;
 - **1-2 бали**: студент отримує у випадку, якщо він знає тільки визначення понять;
 - **0 балів**: студент не відповів на питання або дав невірну відповідь.

Результат виконання студентом тестових завдань оцінюється за наступною шкалою:

- **максимальна оцінка (7-8 балів):** студент правильно вирішив всі тестові завдання або більше 90% завдань;

- **5-6 балів:** студент правильно вирішив 60 – 90% тестових завдань;

- **3-4 бали:** студент правильно вирішив 30 – 59% тестових завдань;

- **1-2 бали:** студент правильно вирішив 10 – 29% тестових завдань;

- **0 балів:** студент правильно вирішив не більше 10% тестових завдань.

Результат виконання студентом завдання на розуміння та визначення категорій:

- **максимальна оцінка (7-8 балів):** студент правильно визначив категорію, користуючись сучасним економічним апаратом, а також зробив необхідні пояснення;

- **5-6 балів:** студент навів визначення категорії без пояснень та тлумачення;

- **3-4 бали:** студент представив власне розуміння категорії без використання апарату економічної науки;

- **1-2 бали:** студент зробив спробу пояснити категорію;

- **0 балів:** студент не визначив і не пояснив категорію.

Результат вирішення студентом задачі оцінюється за наступною шкалою:

- **максимальна оцінка (7-8 балів):** студент правильно вирішив задачу;

- **5-6 балів:** студент вирішив задачу з помилками, але зрозуміло, що він знає алгоритм вирішення задачі;

- **3-4 бали:** студент правильно вписав формулу за якою вирішується задача та зробив спробу її вирішення, наприклад виконав допоміжні розрахунки;

- **1-2 бали:** студент правильно вписав формулу за якою вирішується задача;

- **0 балів:** студент не вирішив задачу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна

1. Балабанов И. Т. Экономика туризма : учеб. пособие / Игорь Тимофеевич Балабанов, Андрей Игоревич Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 176 с.
2. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу: навчальний посібник / Л. П. Дядечко. – Київ: ЦУЛ, 2007. – 224 с.
3. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги- XXI, 2003. – 300 с.
4. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти): навчальний посібник / О. О. Любіцева. – Київ: Альтерпрес, 2003. – 436 с.
5. Мальська М. Туристичний бізнес: теорія та практика: навч. пос. / М. Мальська, В. Худо. – Київ: ЦУЛ, 2007. – 424 с.
6. Яковлев Г. А. Экономика и статистика туризма: учеб пособ. / Г. А. Яковлев 2-е изд., перераб и доп. — М. : Изд-во РДЛ, 2004. — 376 с.

7. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва: навч. посіб. / П. Р. Пуцентейло. – Київ: ЦУЛ, 2007. – 344 с.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: підручник / Т. Г. Сокол. – Київ: Грамота, 2006. – 264с.
9. Туризм в Україні. Збірник нормативних документів. – Київ: б.в., 2005. – 407с.
10. Фаріон І. Д. Індустрія туристичного та готельного бізнесу: навч. посіб. / І.Д. Фаріон, С. М. Жукевич, Л. В. Аксьонова. – Тернопіль: ТАНГ, 2005. – 184 с.

Додаткова

1. Балченко З. А. Бухгалтерський облік в туризмі і готелях України: навчальний посібник / З. А. Балченко. – Київ: КУТЕП, 2006. – 232 с.
2. Іваніна О. О. Аудит туристичної діяльності: навч. посіб. / О. О. Іваніна. – Київ: ЦУЛ, 2005. – 256 с.
3. Козинець В. М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму: навчальний посібник / В. М. Козинець. – Київ: Кондор, 2006. – 576 с.
4. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – Київ: "Знання", 2008. – 661 с.
5. Мальська М. П. Планування діяльності туристичних підприємств: навч. посібник / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун. – Київ: "Знання", 2005. – 241 с.
6. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств / Н. І. Машина. – Київ: ЦУЛ, 2006. – 368 с.
7. Менеджмент туристичної індустрії: навч. посіб. / І. М. Школа, Т. М. Ореховська, І. Д. Козьменко [та ін.] ; За ред. проф. Школи І.М. – Чернівці: Книги-XX1, 2005. – 596с.
8. На допомогу підприємцеві туристичної галузі: методичний посібник. Ч.2. – Київ: ІТФПУ, 2005. – 120 с.
9. На допомогу підприємцеві туристичної галузі: методичний посібник. – Київ: ІТФПУ, 2005. – 92 с.
10. Педагогіка туризму / За ред. Федорченка В.К., Фоменко Н.А., Скрипник М.І., Цехмістрової Г.С. – Київ: Слово, 2004. – 296 с.
11. Петранівський В. Л. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. / В. Л. Петранівський, Й. Рутинський. – Київ: "Знання", 2006. – 575с.
12. Рутинський М. Й. Географія туризму України: навчально-методичний посібник / М. Й. Рутинський. – Київ: ЦНЛ, 2004. – 160 с.
13. Рутинський М. Й. Замковий туризм в Україні: навч. посіб. / М. Й. Рутинський. – Київ: ЦНЛ, 2007. – 432 с.
14. Рутинський М. Й. Сільський туризм: навч. посібник / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – Київ: "Знання", 2006. – 271 с.
15. Скопень М. М. Комп'ютерні інформаційні технології в туризмі: навч. посіб. / М. М. Скопень. – Київ: Кондор, 2005. – 302 с.
16. Туристична діяльність в Україні. Нормативно-правове регулювання / Упоряд. Роїна О.М. – 2-ге вид., змін. та доп. – Київ: КНТ, 2006. – 464 с.
17. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: Моногр. / В. К. Федорченко. – Київ: Слово, 2004. – 472 с.
18. Філософія туризму: навч. посіб. – Київ: Кондор, 2004. – 268 с.
19. Фоменко Н. А. Педагогіка вищої школи: методологія, стандартизація туристської освіти: Навчальний посібник / Н. А. Фоменко. – Київ: "Слово", 2005. – 216 с.
20. Шарапова А. О. Фінанси туристичного підприємства: навч. посібник / А. О. Шарапова. – Київ: Б.в., 2005. – 238 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт «Все про туризм. Туристична бібліотека» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tourlib.net/>
2. Сайт Міністерства культури і туризму України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua>
3. Сайт Державного агентства з туризму та курортів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/ua/>
4. Сайт Світової організації туризму [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.e-unwto.org/home/main.mpx>
5. Бібліотека туризму [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.turbooks.ru/>